

Filotás Julianna református beosztott lelkész nő igehirdetése
(Sopron, 2021. április 11.)

Minden szív ismerője

„A mi segítségünk az Úr nevében van, aki teremtette az eget és a földet.”

Kezdő (fennálló) ének: 119. zsoltár 1. verse („Az oly emberek nyilván boldogok”)

Derekas ének: 265. dicséret 1-2. és 7. verse („Hagyjad az Úr Istenre te minden utadat”)

Lekció: Apostolok cselekedetei 1,15-26

¹⁵Azokban a napokban felállt Péter a testvérek körében, amikor mintegy százhusz főnyi sokaság volt ott együtt, és így szólt: ¹⁶Testvéreim, férfiak! Be kellett teljesednie az Írásból annak, amit előre megmondott a Szentlélek Dávid szája által Júdásról, aki vezetője lett azoknak, akik elfogták Jézust; ¹⁷közénk tartozott, és részt kapott ebből a szolgálatból. ¹⁸Ez gonosztettének jutalmából mezőt szerzett, de fejjel lezuhant, kettészakadt derékban, és egész belső része kifordult. ¹⁹Közismertté is vált ez Jeruzsálem lakói előtt, ezért nevezték el azt a mezőt a maguk nyelvén Akeldamának, azaz Vérmezőnek. ²⁰Mert meg van írva a Zsoltárok könyvében: „Legyen a szállása pusztává, és lakó ne legyen abban”, és „az ő tisztességét más kapja meg”. ²¹Szükséges tehát, hogy azok közül a férfiak közül, akik egész idő alatt együtt voltak velünk, amíg közöttünk járt az Úr Jézus, ²²kezdve János keresztségétől addig a napig, amelyen felvitetett tőlünk, még valaki tanúja legyen velünk együtt az ő feltámadásának. ²³Ekkor kijelöltek kettőt: Józsefet, más néven Barsabbást, akinek mellékneve Jusztusz volt, és Mátyást, ²⁴és így imádkoztak: Urunk, minden szívnek ismerője, te mutasd meg, hogy e kettő közül melyiket választottad magadnak, ²⁵hogy megkapja ebben a szolgálatban, az apostolságban azt a helyet, amelyet Júdás elhagyott, hogy az őt megillető helyre jusson. ²⁶Sorsot vetettek rájuk: a sors Mátyásra esett, és a tizenegy apostol közé sorolták őt.

Imádság:

Mennyei Atyánk! Te örök világodban és időtlenségedben trónolsz a mindenség felett, és ez végtelen hála hívja szívünket. Hatalmadnak engedelmességedre Napunk világít szüntelenül, Földünk is forog tengelye körül és kering megszabott pályáján: és így te, aki soha nem szunnyad vagy alszik el, és akinek nem létezik sem nappal, sem éjjel, nekünk pihenő időt szerezted. Időt az enyhülésre, gyógyulásra, erőgyűjtésre az éjszaka által. Köszönjük, hogy a reggellet újabb ébredés köszöntött ránk, annak kegyelme, hogy még élünk, és hogy újabb alkalmait készítetted el a találkozásnak – veled és egymással, hogy gyakorolhassuk a megbocsátást és cselekedhessük a jót. Engedd meg nekünk, hogy jól éljünk ezzel az újabb, ajándékba kapott napunkkal.

Urunk, bocsásd meg bűneinket, és oltsd ki életünkben, zsigereinkben erejüket, hogy ne határozhassák meg rossz irányban gondolkodásunkat, érzéseinket és tetteinket! Add nekünk mára elkészített ígéretet, hogy megerősödhessünk általa a hitben és az igazságban, hogy ellen tudjunk állni minden bennünket érő kísértésnek! S ha most a félelem és gyász órái kerítették körbe életünket, jöjj segítségünkre: bátoríts és vigasztalj meg minket!

Légy velünk, áldj meg minket, végy körül bennünket oltalmazó szeretetteddel!

Krisztusért kérünk, hallgass meg bennünket könyörgésünkben. Amen.

Igehirdetés előtti ének: 151. dicséret („Uram Isten, siess minket megsegíteni”)

Textus: Apostolok cselekedetei 1,24

„...így imádkoztak: Urunk, minden szív ismerője...”

Kedves Testvérek!

Ma olvasott bibliai történetünk az üdvtörténet szempontjából két rendkívüli esemény közé ékelődik be. Jézus mennybemenetelének és a Szentlélek eljövételének eseménye közé, azaz áldozócsütörtök és pünkösd közé. Nem csoda, ha úgy érezzük, e két elbeszélés között – amelyek egyházi ünnepeink alapjául is szolgálnak – nem jut túl sok figyelem ennek a tudósításnak, amit Lukács evangélista Mátyás apostollá választásáról feljegyez. Persze, mondhatjuk, ez nem csupán annak köszönhető, hogy a két ünnepi szakasz között kell hallatniuk hangjukat az itt leírt soroknak, hanem hát – legyünk őszinték – amivel itt találkozunk, nem éppen olyan olvasmány, amit újból és újból szívesen elhallgatnánk, olvasgatnánk. Mátyás megválasztásának még csak örülnénk, de ami miatt erre sor kerül, Júdás árulása és halála miatt, és aztán az, ahogyan Júdás vesztét oly elborzasztó képekkel elbeszéli Lukács, meglehet, túl nagy árnyékot von e fölé az esemény fölé. Ezek a részletek olyan erővel vannak jelen ebben a bibliai szakaszban, annyira nem kerülhetők meg, hogy könnyen kétség támadhat bennünk: van-e itt bármi keresnivalónk? Létezhet-e, hogy mindezek a nehézségi tényezők ellenére van üzenete Istennek, sőt: örömezenete a számukra még ezáltal a történet által is?

Mai napra rendelt igeszakaszunk most megállásra készlet bennünket, nézzük hát meg közelebbről, miről is hallunk itt? Azt látjuk, hogy Jézus mennybemenetele után a tanítványok – engedelmeskedve Jézus parancsának – visszatértek Jeruzsálembe, ahol az elkövetkező 10 napot imádsággal töltik, várva, hogy hamarosan eljön a Szentlélek. Egészen egyértelmű, hogy új korszak készül beköszönteni a tanítványi közösség életében. Olyan időszak, ami már nem róluk szól, nem az ő tanítatásukról. Eddig tanulók, tanítványok voltak, most azonban nekik kell majd másokat tanítani, vezetni. Az iskolapadból fel kell kelniük, és ki kell állniuk a katedrára.

Együtt vannak tehát nagy várakozás közepette: a 11 apostol és még sokan mások, mintegy 120 főnyi sokaság. Ebben a közösségben áll fel Péter, és ad hangot a megértett jézusi tanításnak, mely szerint párhuzam van a 12 tanítvány és Izrael 12 törzse között (Lk 22,28-30), és amely szerint az egyház nem más, mint az ószövetségi Izrael folytatása, sőt (!), beteljesedése. Ez az igény és látás tehát megkívánja, hogy a megürült apostoli helyet valaki ismét betöltse.

Cselekedni kell hát, és Péter készen áll a vezetésre.

Ami ebben az egészben elsőként szembe tűnik, és amin talán meg is ütközünk kissé, az az, hogy ezt a Júdás-ügyet egyáltalán szóba hozzák. Vagy másképpen megfogalmazva: hogy Júdás árulása és halála nem válik tabuvá a közösségben.

Mert akárhogyan is vesszük, ez egy fájdalmas téma, egy félelmet keltő emlék – mindannyiuk számára. Ismert a történet, hogy azon a nagycsütörtöki éjszakán mi minden történt. Júdás árulóvá lett, a tanítványok a Gecsemáné-kertből elszaladtak és magára hagyták Jézust, Péter tagadott, de mindenki más is rejtőzködött, bujkált. Szóval senki számára nem volt ez egy sikertörténet. – Húsvétkor aztán a feltámadott Úr megjelent a 11 rémült, elárvult, elveszett tanítványnak, és békességet, megbocsátást hirdetett nekik. Helyre tette őket, és immáron a megbocsátás örömeivel nézhettek egymás szemébe, és kifelé is, a nagyobb tanítványi kör felé. – De egy közülük mégis elveszett. Végül igaz lett, beteljesedett a tanítványok vágya: a „ki a nagyobb?”-küzdelemben egyiküknél valamennyien nagyobbak lettek. – De ki vágyik így, ilyen áron bárkinél is nagyobbá lenni?

Péter szavaiban persze nyoma sincs ennek a kivagyiság érzésnek. Eltűnt ez már valamennyiükből. Mind megérezték: Júdás sorsa – ha nem is úgy, ahogyan Júdáson beteljesedett – valamennyiük sorsa lehetett volna. Tudjuk Tamásról, hogy egy időben egyedül róttá Jeruzsálem utcáit, ezért nem is találkozhatott a feltámadás estéjén Jézussal. De Péterben is felvetődött: visszamegy halászni, a régi életéhez, elhagyva a tanítványi közösséget. Vajon mi lett volna velük magányukban, ha maguk maradnak szégyenükkel és bűntudatukkal?

Amikor tehát most előkerül a közösségben Júdás esete, valamennyiük története kerül az övével együtt terítékre: és ezzel mindnyájuk félelme, gyengesége és szégyene. Éppen ez az, ami miatt mi

tabukat, érinthetetlen témákat gyártunk a magunk közösségeiben: családjainkban, tágabb kapcsolatainkban, a társadalmi életünkben, a világi és egyházi életben. Akik pedig tabukat döntögetnek eltérő reakciókat váltanak ki belőlünk: hol felnézünk rájuk, és csodáljuk bátorságukat, hol pedig megütközünk rajtuk, és ellenségesen viseltetünk irányukban, mert védelmi erőnket bombázzák megnyilvánulásaikkal. Mert igen, a tabu védelem is. Amiről nem beszélünk, az nincs. Ha pedig nincs, nem is fenyegetheti egzisztenciánkat, létezésünket, nyugalmlunkat.

Egyszer Németországban volt egy fórum, aminek a témája a török-örmény történelmi múlt volt, pontosabban az a népiirtás, amit az I. világháború idején követtek el az örmények ellen Törökországban. A hivatalos török álláspont máig visszautasítja, hogy az akkor történeteket genocídiumként, népiirtásként nevezzék meg. Előadás előadást követett tehát a fórumon, amikor végül egy fiatal német egyetemista lány felállt, és hangot adott értetlenségének, és ezt mondta „Mi, németek is beszélünk a holokausztról. Nem értem, miért nem lehet ugyanígy nyíltan beszélni arról, ami a törökországi örményekkel történt?”

Aki nem él a tabu rendszerében, nem érti, min akad el a másik, milyen belső gátakat képes belső világunk mozgósítani az érinthetetlen témákkal szemben. Ám ezek a gátak ledönthetők.

Erre álljon itt egy másik példa. Nagy tabu számunkra a halál. Persze nem úgy általánosságban, hanem amikor azzal közvetlenebb módon találkozunk. Történt, hogy valakinek egy haldokló barátját kellett meglátogatnia a kórházban. Előtte tele volt szorongással: mit fog ő ott mondani, mit fog ő tudni kezdeni ezzel a helyzettel. Félelmét legyőzve bement a kórházba, majd új látással távozott onnan. Látogatása nem követelt tőle nagy szavakat vagy bármi mást, amit korábban ebbe a találkozásba belegondolt. Csak a jelenléte elég volt, és hogy fogta barátja kezét. Azt mondta később: „megértette, hogy egy haldokló ember meglátogatása nem rólunk szól, hanem a másokról. A haldokló számára nagyobb vigasztalás születik jelenlétünkéből, mint amekkora félelem bennünk.”

Péterék is most áttörik saját gátjaikat, esetleges kétségeiket. De nincsenek egyedül ebben. Mellettük áll Isten szava, ígéje: az Úr maga kezdeményezett beszélgetést velük a Biblia szava által. Amikorra Péter a Zsoltárok könyvéből idéz, és Júdásra és saját helyzetükre értelmezi a dávidi szavakat, már a megértett ige látásával teszi ezt az apostol. – Mindez jól jelzi, hogy Júdás és az ő tragédiája vakfolt volt Péter és a többi tanítvány számára: miért is történt mindez? És most hogyan is tovább? – Keresték tehát az értelmet, az okot, a vigasztalást, és végül a választ kereső szívet Isten megszólította ígéje által. – Mit láthatunk ebből? Ha már egyszer valakinek a társaságában ledöntöttünk tabukat, könnyen annak lehetünk tanúi, hogy azok másutt sem fogják tudni tovább tartani bástyaikat, és végre helyére kerülhetnek a dolgok, gyógyulhatunk és gyógyulhatnak közösségeink, elvész a rossz nyomasztó ereje, és bátrak leszünk a jó megcselekvésére.

Péter tehát kiáll, és a dávidi próféciaikra támaszkodva elmondja a még kérdéseivel küszködő közösségnek, amit megértett. Nem többet, nem kevesebbet. Először is az, amit Júdás tett, hogy elárulta Jézust, előre meg volt írva. Így olvassuk a 41. zsoltárban: „Még a legjobb barátom is, akiben megbíztam, aki velem együtt evett, az is ellenem támadt.” (Zsolt 41,10) – Bár kétségtelenül hajlik rá gondolkodásunk, hogy ennek a péteri kijelentésnek a fényében Júdást felmentsük a felelősség alól, Kálvin figyelmeztetőleg így fogalmazott 1552-ben az Apostolok cselekedetiről írott könyvhöz fűzött kommentárjában: „Júdás nem menthető fel azon az alapon, hogy próféciaik szóltak arról, ami vele megesett, ugyanis nem a prófécia kényszerítő ereje, hanem saját bukott szíve miatt bukott el.”

Péter ezután két másik dávidi zsoltárból – a 69. és 109. zsoltárból – merít, hogy rávilágítson, az sem véletlen, hogy Júdás meghalt, illetve, hogy mit kell most tenni megüresedett helyével: „Legyen a szállása pusztává, és lakó ne legyen abban”, és „az ő tisztségét más kapja meg”.

Kedves Testvérek! Látnunk kell, Isten nem pártfogója a rossz tabuknak, amik elveszik tetterőnket, félelemmel töltenek meg minket, lebénítanak a legjelentősebb időkben. Isten beszélgetni hív mindannyiunkat, hogy abból a gátszakításból, amit megtapasztaltunk, további gátak törjenek össze, hogy Isten ereje, szeretete és kegyelme tovább áramolhasson. Nem tudom, mi lett volna, ha Péterék nem beszélnek Júdásról, ha nem értik meg, hogy helyére új apostolt kell kinevezni. De el tudom

képzelné. Lehetett volna ebből kínos takargatás, és egy örökös hiányérzet Júdás üresen maradt helye miatt. Isten azonban úgy kezdi a világgal új történelmét, úgy indítja útjára egyházát a világban, hogy azt előbb helyre akarja állítani. Azt akarja, erős legyen, bátor legyen, szabad legyen belső démonaitól: rossz emlékeitől, lehúzó érzéseitől, büntudatától.

Csak így vehet benne lakozást a Szentlélek, csak így történhetnek meg újra azok a csodák, amiket Jézus is tett.

És egy záró gondolat:

Az apostolok józan eszükre támaszkodva kritériumot fogalmaznak meg azzal kapcsolatban, hogy ki a megüresedett apostoli tisztségre alkalmas személy. Ám a választást nem ők teszik meg. Az Úr maga mutatja meg választottját a gyülekezet közösségében. Előtte azonban imádkozik a közösség, és ebben az imádságban így szólítják meg az Urat: „minden szív ismerője”.

Az Úr ismerte tanítványai meggyengült szívét, és közbe lépett, hogy erősítsen, megértessen dolgokat. De ismeri új választottja szívét is, aki nem lesz nyilván jobb a többi tanítványnál, maga is bukdácsoló lesz, de ez elfogadható, mert mégis Isten kegyelméből fog újra talpra állni. És mi van Júdás szívével? Mi van az elveszettek szívével? Mi van előre sietett szeretteink szívével, akik felől talán kétségeink vannak? Ismeri-e az ő szívüket is Isten? – Igen, az ő szívüket is ismeri Isten. És úgy hiszem, nekünk ennek az ígének alapján nem lemondanunk kell az ő szívükről, állapotukról, létükről, bármilyen félelem szorongatja is szívünket talán éppen szeretteink miatt, hanem a legnagyobb bátorsággal őket is oda kell bízunk a minden szív ismerőjére, a mi mennyei Atyánkra. Ámen.

Imádság

Urunk, Istenünk, mennyei Atyánk! Mély hála él a szívünkben azért, hogy te nem töredékesen akarsz velünk újat kezdeni, nem töredékesen akarsz bennünket elküldeni a világba, hogy ott neked szolgáljunk, hanem azt kívánod, és azt akard, hogy létünk, életünk, helyreállított legyen. Ezért folyamatosan tabukat döntögetsz bennünk. Szét akard törni félelmeinket, szét akard törni gyötrelmeinket, keserű emlékeinket, mindazt, amit már talán szavakba sem tudunk önteni, mégis érezzük hatalmát, erejét szívünkben, életünkben, cselekedeteinkben, ahogyan gátol vagy gátolnak bennünket.

Istenünk, áldj meg bennünket, ahogyan ezt az első közösséget megáldottad. Áldj meg bennünket kereső szívvel, és megtalált ígével, veled való beszélgetésekkel, téled jövő szent értelmezéssel. Add meg nekünk, Urunk, hogy minden, ami életünkben történt – legyen az jó vagy rossz dolog –, a te dicsőségedet szolgálja. Te vedd kezébe, te áldd meg, te szakítsd ki mindezeket az ördög kezéből, hogy ne az ő haszna kovácsolódjék gyengeségeink, elesettségeink, bűnös múltunk és cselekedeteink által, hanem még ezekből is hadd fakadhasson látása a te kegyelmednek, amely öröktől fogva mindörökké munkálkodik világunkban.

Urunk, így könyörgünk minden szívért, melyeket te jól ismersz! A bennük meggyökerező fájdalmakért, a bennük meghonosodott rossz emlékekért, Urunk, ne hagyd őket magukra! Mindazokat, akik ma félelemmel, gyásszal, betegséggel vagy éppen a megélt magánnyal küszködnek, de mindazokat is, akik kétségbeesésükből, elveszetségeikből nem tudnak mindig emberségesen kiszólni, Urunk – te, aki ismered az ő szívüket is – állítsd helyre, rendezd újra egybe életüket. De Urunk, tégy így mindazokkal a közösségekkel is, amelyekben benne élnek.

Urunk, taníts meg minket a szíved, a te szemed által megismerni a másik ember szívét, hogy úgy ismerhessük azt, ahogyan te, és így mi magunk is kegyelmesek lehessünk, megbocsátók, irgalmasok, segítőkészek.

Atyánk, így fohászkodunk most mindazokért, akik minden nap élnek ennek a segítőkészségnek és irgalmasságnak óráit. Urunk, te légy az ápolókkal, a beteggondozókkal, az orvosokkal, mindazokkal, akik olyan közel vannak a járványos helyzethez, és akik oly sokat tesznek azért, hogy a gyógyulás végül megszülethessen.

Te légy Urunk, a vezetőinkkel, mindazokkal, akiknek bölcs döntéseket kell hozniuk, hogy minden elhatározásukban, tettükben a rájuk bízottak javát szolgálják.

Te légy egyházunkkal, hogy a szó, a hirdetett ige valódi erővé, vigasztalássá lehessen mindannyiunk számára.

Ebben áldj meg bennünket, Krisztusért, a te Fiadért. Ámen.

Miatyánk

Adakozásra való felhívás

Áldás: Az Úr Jézus Krisztus kegyelme, Isten szeretete és a Szentlélek közössége legyen mindnyájatokkal! Ámen

Záróének: 195. dicséret 1-3. verse („Áldjuk Istent, végével isteni tiszteletünknek”)

HIMNUSZ